

Съобщение на Комисията относно прилагането на член 101, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз за определени категории споразумения, решения и съгласувани практики в застрахователния сектор

(текст от значение за ЕИП)

(2010/C 82/02)

1. ВЪВЕДЕНИЕ И КОНТЕКСТ

1. С Регламент (ЕО) № 358/2003 на Комисията ⁽¹⁾, който представлява предишният Регламент за групово освобождаване от забрана в застрахователния сектор (РГО) и който изтече на 31 март 2010 г., разпоредбите на член 101, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз ⁽²⁾ (Договора) се прилагаха за някои категории споразумения, решения и съгласувани практики в застрахователния сектор.
2. След продължителен преглед („прегледа“) на действието на Регламент (ЕО) № 358/2003, на 24 март 2009 г. Комисията публикува своя Доклад до Европейския парламент и Съвета относно функционирането на този регламент ⁽³⁾ („доклада“), както и придружаващ го Работен документ ⁽⁴⁾ („работния документ“).
3. В резултат на заключенията от прегледа Комисията прие нов Застрахователен РГО, в който се подновяват освобождаванията за две от четирите категории споразумения, включени в предишния РГО; а именно: i) съвместни компилации, таблици и проучвания; и ii) съвместно покриване на определени видове рискове (сдружения).

2. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ ПРИНЦИПИ

4. Първоначалната цел на Комисията с приемането на Регламент (ЕО) № 358/2003 беше да се намали броя на подадените до нея уведомления, но тази цел вече не е от значение, тъй като съгласно Регламент (ЕО) № 1/2003 предприятията вече могат да не уведомяват Комисията за своите споразумения, но понастоящем са задължени да си направят самооценка. В този контекст специфичен правен инструмент като РГО следва да се приема, ако сътрудничеството в застрахователния сектор е „специално“ и различно от другите сектори, които не се ползват от РГО (т.е. към днешна дата повечето от секторите). В своя анализ относно това дали РГО да бъде подновен или не Комисията разгледа три ключови въпроса във връзка с всяка от четирите категории споразумения, освободени от забрана по РГО, а именно:

- а) дали стопанските рискове или други въпроси в областта на застрахователния сектор правят този сектор по-специален и различен от другите сектори, така че това да води до засилена нужда от сътрудничество между застрахователите;
- б) ако това е така, дали тази засилена нужда от сътрудничество налага съществуването на правен инструмент като РГО за защитата или за улесняването на това сътрудничество; и
- в) ако това е така, кой е най-подходящият правен инструмент (т.е. дали това е текущият РГО или по-уместно би било той да бъде частично подновен, да бъде подновен с изменения или да бъдат дадени насоки).

3. ПОДНОВЕНИ ОСВОБОЖДАВАНИЯ ОТ ЗАБРАНА

5. Въз основа на прегледа и консултациите със заинтересованите страни, проведени в период от две години, Комисията прие нов РГО (Регламент (ЕО) № 267/2010 на Комисията от 24 март), с който се подновяват (с изменения) освобождаванията от забрана за две форми на сътрудничество, а именно i) съвместни компилации, таблици и проучвания; и ii) съвместно покриване на определени видове рискове (сдружения).
6. Когато споразумения, попадащи в тези категории споразумения, не отговарят на условията за възползване от групово освобождаване, се изисква анализ по член 101 от Договора за всеки отделен случай. При оценяване на съвместимостта на споразуменията с член 101 от Договора ⁽⁵⁾ предприятията могат да си служат с аналитичната рамка, определена в Насоки относно приложимостта на член 81 от Договора за ЕО по отношение на споразуменията за хоризонтално сътрудничество („насоки за хоризонтално сътрудничество“) ⁽⁶⁾ на Комисията.

3.1. Съвместни компилации, таблици и проучвания

7. При определени условия с предишния РГО се освобождаваха от забрана споразумения, свързани със съвместното разработване и разпространение на i) изчисления на средните разходи за покриване на определен риск в миналото и ii) таблици за смъртността и таблици за честотата на заболяемост, злополуки и инвалидност, във

⁽¹⁾ ОВ L 53, 28.2.2003 г., стр. 8.

⁽²⁾ Счита се от 1 декември 2009 г., член 81 от Договора за ЕО стана член 101 от Договора за функционирането на Европейския съюз. Двете разпоредби са, по същество, идентични. За целите на настоящия регламент позоваванията на член 101 от Договора за функционирането на Европейския съюз следва да бъдат разбираани като позовавания съответно на член 81 от Договора за ЕО, когато е необходимо.

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009DC0138:EN:NOT>

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/competition/sectors/financial_services/insurance_beg_working_document.pdf

⁽⁵⁾ Вж. параграф 7 от Известие на Комисията от 6 януари 2001 г. — Насоки относно приложимостта на член 81 от Договора за ЕО по отношение на споразуменията за хоризонтално сътрудничество (ОВ С 3, 6.1.2001 г., стр. 2).

⁽⁶⁾ Текущите насоки за хоризонтално сътрудничество са в процес на преразглеждане.

връзка със застраховките, включващи елемент на капитализация. В него също се освобождава от забрана (при определени условия) и съвместното извършване на проучвания за вероятното въздействие на общи обстоятелства извън контрола на заинтересованите предприятия по отношение на честотата или мащабите на бъдещите застрахователни искове при определен риск или определена категория рискове или по отношение на рентабилността на различни видове инвестиции, както и разпределението на резултатите от такива проучвания.

8. Както се обобщава в доклада, стойността на застрахователните продукти не е известна в момента на договаряне на цената и на покриване на риска. Изчисляването на риска е ключов въпрос при определянето на цената на всички застрахователни продукти, като това може да се счита за диференциращ фактор по отношение на други сектори, включително банковия сектор. Затова достъпът до статистически данни за минали периоди е от решаващо значение за техническото определяне на стойността на риска. Поради това Комисията смята, че сътрудничеството в тази област е едновременно специфично за застрахователния сектор и необходимо за целите на определянето на стойността на риска.
9. Комисията смята също, че има основателни причини за защита и улесняване на сътрудничеството в тази област посредством РГО и че е уместно РГО да бъде подновен за тази категория споразумения с цел да се избегне ограничаването на такова полезно за конкуренцията сътрудничество.
10. Въпреки това, с подновяването на освобождаването от забрана Комисията направи следните важни промени: i) терминът „съвместни изчисления“ бе променен на „съвместни компилации“ (които могат също да включват някои изчисления); ii) уточнение, че обмен на информация се допуска, само когато е необходимо; и iii) достъп до обменените данни вече се разрешава за потребителски и клиентски организации (за разлика от частни лица), с изключение по съображение за опазване на обществената сигурност.

3.2. Съвместно покриване на определени видове рискове (сдружения)

11. С предишния РГО се освобождаваше⁽¹⁾ от забрана създаването и действието на сдружения за съвместно (пре)застраховане за съвместно покриване на нови рискове, а при известни условия, по-специално прагове за пазарни дялове — и сдружения за съвместно (пре)застраховане за съвместно покриване на рискове, които не са нови.
12. В резултат на изготвения от нея преглед Комисията смята, че споделянето на определени видове рискове (като ядрени

рискове, рискове от тероризъм и рискове, свързани с околната среда), за които застрахователни компании поотделно не желаят или не могат да предоставят цялостна застраховка, е решаващо за гарантиране на това, че всички такива рискове могат да бъдат покрити. Това отличава застрахователния сектор от други сектори и води след себе си по-голяма нужда от сътрудничество⁽²⁾. Поради това, при някои условия, с новия РГО се освобождават от забрана и сдружения.

13. С подновяването на освобождаването от забрана Комисията направи следните важни промени: i) промяна на подхода за изчисляване на пазарния дял с цел да бъде уеднаквен с други общи и специфични секторни правила в областта на конкуренцията, така че да бъде взет под внимание не само брутния доход от премии, спечелен в рамките на сдружението от участващите предприятия, но и доходите извън него, и ii) изменение и разширяване на определението „нови рискове“.
14. За самооценката е важно да се разгледат трите вида сдружения и да се определи в коя категория попада дадено сдружение: i) сдружения, за които не се налага РГО като защитена зона, тъй като не поражда ограничения на конкуренцията, докато обединяването в сдружения е необходимо, за да позволи на техните членове да предложат вид застраховка, която те не биха могли да осигурят самостоятелно; ii) сдружения, които попадат в обхвата на член 101, параграф 1 от Договора и които не отговарят на условията на новия РГО, но могат да се възползват от индивидуално изключение по член 101, параграф 3 от Договора; iii) сдружения, които попадат в обхвата на член 101, параграф 1 от Договора, и които отговарят на условията на РГО.
15. И за двата вида ii) и iii) е необходимо внимателно да се определят съответният продукт и географски пазар, тъй като определянето на пазара е необходимо условие за оценка на съвместимостта с праговете за пазарен дял⁽³⁾. Известието на Комисията относно определянето на съответния пазар за целите на конкурентното право на Общността⁽⁴⁾ и съответните решения на Комисията и писмата за подкрепа в застрахователния сектор могат да бъдат използвани от сдруженията като насоки при определянето на съответния пазар, в който извършват дейност.
16. Въпреки това, Прегледът показва, че много застрахователи неправилно използват освобождаването от забрана за сдружения като „общо“ освобождаване от забрана, без да извършат внимателна правна оценка на това дали сдружението съответства на РГО⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Алтернативен метод за покриване на рискове чрез съвместно (пре)застраховане са *ad-hoc* споразуменията за съвместно (пре)застраховане, сключени на застрахователния пазар, които могат да се окажат по-малко ограничаващ вариант в зависимост от анализа въз основа на всеки отделен случай.

⁽³⁾ Беше изразено и опасение относно определянето на термина „нови рискове“.

⁽⁴⁾ ОВ С 372, 9.12.1997 г., стр. 5.

⁽⁵⁾ По-специално по отношение на праговете за пазарен дял. Освен това особено важно е сдруженията, покриващи нови рискове и стремящи се да попаднат в обхвата на РГО, да проверят, че наистина отговарят на определението за нови рискове, дадено в член 1 от новия РГО, както е посочено в Доклада и Работния документ.

⁽¹⁾ За три години от датата на първоначалното създаване на групата без оглед на пазарния дял на групата.

17. Следва също да се напомни, че *ad-hoc* споразуменията за съвместно (пре)застраховане на застрахователния пазар⁽¹⁾ никога не са били включвани в РГО и остават извън неговия обхват. Както се споменава в окончателния доклад на Комисията относно застраховките на предприятия от 25 септември 2007 г.⁽²⁾, практиките, включващи изравняване на премиите (между съвместни (пре)застрахователи чрез *ad-hoc* споразумения за съвместно (пре)застраховане), могат да попаднат в обхвата на член 101, параграф 1 от Договора, но могат да се ползват от освобождаването от забрана, предвидено в член 103, параграф 1 от Договора.
18. Заедно с националните органи за защита на конкуренцията и в рамките на Европейската мрежа за конкуренция Комисията възнамерява да следи отблизо действията на сдруженията, за да гарантира, че не се извършват „общи“ прилагания на РГО или на член 101, параграф 3 от Договора. Това тясно проследяване се предприема в съответствие с производствата по правоприлагане, в които се установява, че сдружения са нарушили член 101, параграф 1 от Договора и/или РГО.

4. НЕПОДНОВЕНИ ОСВОБОЖДАВАНИЯ

19. Въз основа на анализа на Комисията, изложен в доклада и работния документ, както и въз основа на нейната оценка на въздействието на новия РГО, две от четирите освобождавания от забрана в предишния РГО, а именно стандартните условия на застраховане (СУЗ) и устройствата за сигурност, не се подновяват с новия РГО. Основната причина за това е, че те не са специфични за сектора на застраховките и поради това тяхното включване в такъв специфичен правен инструмент може да доведе до неоснователна дискриминация на други сектори, за които не съществува РГО. Освен това дори и тези две форми на сътрудничество да донесат ползи за потребителите, от прегледа се вижда, че те могат да породят някои опасения за конкуренцията. Следователно е по-подходящо те да бъдат предмет на самооценка.
20. Макар и неподновяването на РГО по отношение на тези два вида сътрудничество неизбежно ще доведе до малко по-малка правна сигурност, следва да се подчертае, че в това отношение застрахователният сектор ще се ползва със същото ниво на правна сигурност, както и другите сектори, за които

не съществува РГО. Освен това, както се подчертава по-долу, Комисията планира да се заеме с тези две форми на сътрудничество в своите насоки за хоризонтално сътрудничество.

4.1. Стандартни условия на застраховане

21. С предишния РГО се освобождаваше от забрана съвместното разработване и разпространение на незадължителни стандартни условия на застраховане (СУЗ) за пряко застраховане⁽³⁾.
22. Въз основа на фактите, събрани в хода на своя преглед, Комисията не смята, че все още е необходим специфичен секторен РГО, тъй като сътрудничеството по СУЗ не е специфично на застрахователния сектор, а разпространено за много други сектори като банковия, за който не съществува РГО. Тъй като СУЗ не са специфични за застрахователния сектор, уместно е да се предоставят някакви насоки относно СУЗ на сектора като цяло под формата на хоризонтален инструмент.
23. Комисията смята, че в много случаи СУЗ може да доведе до положителни ефекти за конкуренцията и потребителите. Например чрез СУЗ може да се направи сравнение на застрахователните полици, предлагани от различните застрахователи, което позволява на потребителите по-лесно да проверят съдържанието на гаранциите и улеснява преминаването от един застраховател или застрахователен продукт към друг. При все това, макар и сравнимостта между застрахователните продукти да е необходима на потребителите, прекомерната стандартизация може да е вредна за тях и може да доведе до липса на ценова конкуренция. Освен това, като се има предвид, че някои СУЗ може да са небалансирани, по-подходящо е предприятията да направят своя собствена оценка въз основа на член 101, параграф 3 от Договора, в случай че се прилага член 101, параграф 1 от Договора, за да докажат, че сътрудничеството, в което участват, повишава тяхната ефективност, от което в голяма степен се възползват потребителите⁽⁴⁾.
24. В съответствие с това Комисията планира да разшири своите насоки за хоризонтално сътрудничество, така че да обхванат също СУЗ на всички сектори. В момента те са в процес на преразглеждане, а през първата половина на 2010 г. се планира да бъде публикуван проект на преработените насоки за хоризонтално сътрудничество за провеждане на консултации със заинтересованите страни.

⁽¹⁾ На който известна част от определен риск се покрива от водещ застраховател, а останалата част от риска се покрива от съзастрахователите, които се приканват да покрият остатъка.

⁽²⁾ СОМ(2007) 556 окончателен: Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Секторно проучване по член 17 на Регламент (ЕО) № 1/2003 относно застраховките на предприятия (окончателен доклад).

⁽³⁾ Член 6, параграф 1, букви а)–к) от Регламент (ЕО) № 358/2003.

⁽⁴⁾ Някои от разпоредбите на член 6, параграф 1 от предишния РГО — Регламент (ЕО) № 358/2003, остават от значение за самооценката на споразумения по член 101 от Договора, по-специално за тези, които имат отражение върху цените и продуктовата иновация. От особено значение са например разпоредбите, които i) съдържат указания за равнището на застрахователните премии; ii) указват размера на покритие или частта, която застрахованият трябва да заплати лично; или iii) налагат пълно покритие, включващо рискове, на които не са изложени едновременно голям брой притежатели на полици. iv) изискват от притежателя на полица да се застрахова при същия застраховател срещу различни рискове.

4.2. Устройства за сигурност

25. С предишния РГО се освобождаваха i) технически спецификации, правила или кодекси за поведение във връзка с устройства за сигурност и процедури за оценка и одобряване на тяхното съответствие с тези стандарти; както и ii) технически спецификации, правила или кодекси за поведение при монтажа и поддръжката на устройства за сигурност и процедури за оценка и одобряване на съответствието на предприятията, които извършват монтажа или поддръжката на устройства за сигурност, с тези стандарти.
26. Комисията обаче счита, че определянето на технически стандарти попада в общата област на определянето на стандарти, която не е присъща единствено на застрахователния сектор. Тъй като тези видове споразумения не са специфични за застрахователния сектор, уместно е да се предоставят някакви насоки на сектора като цяло под формата на хоризонтален инструмент. Това вече е факт, тъй като точка 6 от насоките за хоризонтално сътрудничество се предоставят напътствия относно съвместимостта на техническите стандарти с член 101 от Договора. Освен това в момента насоките за хоризонтално сътрудничество са в процес на преразглеждане и през първата половина на 2010 г. се планира да бъде публикуван проект на преработените насоки за хоризонтално сътрудничество за провеждане на консултации със заинтересованите страни.
27. Освен това тези споразумения бяха обхванати от РГО дотолкова, доколкото не съществува хармонизация на

ниво на Съюза. От прегледа на Комисията се вижда, че обхватът на РГО е ограничен, тъй като тази хармонизация понастоящем е широкообхватна. Що се отнася до ограничената област, в която все още няма хармонизация на ниво на Съюза, подробните национални правила водят до накъсване на вътрешния пазар, до намаляване на конкуренцията между производители на устройства за сигурност сред държавите-членки и до по-ограничен избор за потребителите, тъй като те не успяват да се застраховат, ако техните устройства за сигурност не съответстват на общо установените от застрахователите стандарти.

28. Поради това Комисията не поднови РГО за тези категории споразумения.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

29. За избягване на „общо“ прилагане на РГО ще е необходимо предприятията внимателно да оценят своите сътрудничества за съвместни компилации, таблици и проучвания, както и за съставянето на сдружения съгласно условията, установени в РГО.
30. Що се отнася до самооценката съгласно член 101, параграф 3 на Договора относно сътрудничеството по СУЗ и устройствата за сигурност, предприятията се ползват с два правни инструмента, а именно насоките за хоризонтално сътрудничество (в процес на преработка) и насоките за прилагане на член 81, параграф 3 от Договора⁽¹⁾.

⁽¹⁾ ОВ С 101, 27.4.2004 г, стр. 97.